

מהתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרה"ק איש אלקים הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק ז"ע ועכ"ל, בעל הנועם אלימלך, בן הרה"ק רבי אליעזר ליפמן זצוק"ל, נלב"ע כ"א אדר תקמ"ז

פעם דיבר מרן הרבי בעל הישועות משה מויז'ניץ זצוק"ל [שיומא דהילולא שלו חל השבוע ביום כ' אדר] בשולחנו הטהור אודות הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק. ובתוך דבריו אמר, שהרה"ק בעל האוהב ישראל מאפסא ז"ע סיפר, כי פעם בעת שהתאכסן בבית רבו הרבי רבי אלימלך, שמע לפתע את הרבי היושב בחדרו המיוחד עורך את חשבון נפשו, האם הוא ראוי לקבל את חלקו בעולם הבא, ואומר לעצמו כדברים האלה: "מילך מילך, דו ביזט נישט ראוי צו עולם הבא!" [אלימלך, אלימלך, אינך ראוי לקבל חלק בעוה"ב...]. ואז החל הרבי רבי אלימלך לפרט את כל 'עוונותיו' ו'חסרונותיו'. ובסיימו, החל מנחם את לבו השבור, באמרו: "מילך, אפילו אם אינך ראוי לעולם הבא, מכל מקום יגמול עמך הקב"ה ברוב חסדו וינחילך חלק לעוה"ב, שהרי הקב"ה עושה מצוות וגומל צדקה, והרי בעולם הבא אין שייך אכילה ושתייה, ומה צדקה עושה כביכול הקב"ה? אלא שגומל חסד עם אלו שאינם ראויים לעוה"ב, ומעניק להם חלק בתורת צדקה..."

והרבי הישועות משה המשיך בסיפור נוסף: בכל יום בין תפילת מנחה לערבית היה הרבי רבי אלימלך משוחח עם מקורביו בנועם שיח. לאחר מכן, היה נכנס לחדר מיוחד, בו התפלל ערבית בהתבודדות, אז היה מפליג בכוונותיו הקדושות. בעת תפילת ערבית היתה הדלת סגורה על מנעול ובריה, ואיש לא הורשה לראות את פני הרבי בעת עבודתו בתפילה זו.

תלמידו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע השתוקק תמיד לראות את רבו בשעה נשגבה זו. פעם אחת, קם ועשה מעשה, התגנב בחשאי לחדר, התנבא תחת המיטה, והמתין לקראת הבאות. והנה נכנס הרבי רבי אלימלך אל החדר, נעל את הדלת אחריו, ולקח בידו את האבנט לחגור עצמו בו. והנה אך התחיל רבי אלימלך לסובב את האבנט, החל מאיר אור יקרות. הרבי המשיך לסובב את האבנט, והאור מתחזק והולך יותר ויותר, מתעצם ומאיר כשמש. הרה"ק מראפשיץ, ששכב תחת המיטה וחזה בפלא הגדול, לא היה מסוגל עוד לסבול את עוצם האור המתחזק. מאין מנוס, נתן הרה"ק מראפשיץ את קולו בזעקה: "לְאִזְט מִיר אַרױס" [תנו לי לצאת מכאן!].

משהבחין בו הרבי רבי אלימלך, קרא אליו: "נפתלי בני, מדוע הינך נמצא כאן? הרי הייתי מסובב את האבנט בשלישית, היה מאיר כאן אור חזק, עד שנשמעת היתה פורחת מאיתך! וואלסט אינגאנאצן אויס גענאנגען פאר דעם אור [היית לגמרי מגיע לכלות הנפש מהאור הגדול!] חזור בך וצא מן החדר מיד!"

סיים הרבי הישועות משה ואמר: "הרה"ק מראפשיץ, לא היה אדם פשוט כלל וכלל, הוא הוא זה אשר צוה לכתוב על מצבתו "יחיד בדורו בחכמת אלקים!" בדורו – דור מלא חכמים וסופרים, שרפי מעלה, היה הוא "יחיד בחכמת אלקים", לא בדור שלנו... והוא, מלאך האלקים, לא היה יכול לסבול את האור הגדול שזרח, כאשר רק התכונן הרבי רבי אלימלך לתפילתו! ולאחר כל זאת היה עדיין הרבי רבי אלימלך בטוח, שהוא אינו ראוי לקבל את חלקו בעולם הבא..."

טוב עין יבורך, יישר כח לידידי מזכה הרבים הרה"ח חיים מאיר אוביץ שליט"א שהפנה אותי למאמר זה

איזו עצה נתן מרן פאר הדור לאריכות ימים

זו היתה שאלתו של אותו גר – מסביר הבית שמואל – הוא בא לשאול איך אפשר לקיים את כל התורה כולה על ורגל אחת, כלומר בפעם אחת של חיים בעולם הזה, בלי לחזור שוב ושוב בגלגול: נתן לו הלל הזקן עצה נפלאה: מה דעלך סני לחברך לא תעביד, ואהבת לרעך כמוך, להקפיד על אהבת ישראל בשלימות, כשעם ישראל חיים באהבה ובאחדות הרי הם כגוף אחד, וכל מצוה שאחד מקיים נחשבת לכולם, וממילא הוא מקיים את כל התרי"ג מצוות.

בהכנת השיעור נזכרתי בוורט ששמעתי מפי אבי מורי הצדיק זצ"ל על לשון הגמרא הנ"ל "דעלך סני לחברך לא תעביד". וכך אמר לי אבי מורי בשם רבינו הגאון רבי עקיבא איגור זצוק"ל: דעלך סני – היצר הרע שהוא השונא הכי גדול שלנו, לחברך לא תעביד – אתו תעשה אותו לחברך, אל תתנבר איתו ואל תסכים לכל מה שהוא אומר...

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ב שבט, דף ע"ה)

הסגולה של החזון איש לאריכות ימים

התורה הקדושה אומרת בעשרת הדברות 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך'. אומר רש"י שם: "למען יאריך ימך – אם תכבד יאריך ימך ואם לאו יקצרו, שדברי תורה נוטריקון הם נדרשין מכלל הן לאו ומכלל לאו הן. כמה עלינו לחיות באופן יום יומי עם מצוה נעלית זו.

נספר סיפור מרטיט שאירע לפני יותר מחמישים שנה עם מרן פאר הדור החזון איש זצוק"ל. אברך צעיר חלה יום אחד במחלה קשה, והרופאים הפחידו אותו באומנם שלא נשארו לו הרבה ימים לחיות. האברך נבהל ולקח את זה קשה מאוד כמובן, והחליט לנסוע לבני ברק למרן החזון איש. הנסיעה לבני ברק לא היתה זולה בימים ההם, אך הוא הצליח לגייס לעצמו את דמי הנסיעה ויצא לדרך. בהגיעו למעונו של החזון איש, נכנס ופתח בפניו את סגור לבו השבור. מרן החזון איש ישב והקשיב לכל דבריו, ולבסוף שאלו: "האם יש לך אבא או אמא?" הלה הנהן בראשו לאות חיוב. והחזון איש הוסיף ושאל: "כמה עלתה לך הנסיעה?" נקב הלה בסכום עלות הנסיעה, ומרן נענה ואמר לו כך:

"התורה מבטיחה 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך', מתי לאחרונה הוצאת עבור הוריי חמישית מסכום הכסף שהוצאת לבוא לכאן? במקום לתת את הכסף עבור מצוה שהתורה מבטיחה

לעמוד ליד בית המקדש ולא להיכנס פנימה

השבוע למדנו בדף היומי (דף צ"ג ע"ב) במשנה: "איזו היא דרך רחוקה?... רבי אליעזר אומר מאיסקופת העזרה ולחוף".

אמר על כך מרן הרבי מסטריקוב זצוק"ל, שיש כאן רמז לזמן הזה שאנו עומדים סמוך ליד הכותל המערבי שריד בית מקדשנו, ואיננו יכולים לצערנו להיכנס פנימה. "מה יכול להיות יותר רחוק מזה שהאדם עומד מחוץ לאסקופת העזרה ואינו יכול להיכנס פנימה!..."

וכך מסופר שבשנת תשכ"ז כאשר נסע הרבי מסטריקוב זצוק"ל בפעם הראשונה לכותל המערבי, וכידוע היו אז אנשים מחווגים מסויימים שאמרו שזו היא אתחלתא דגאולה וכו'. נענה הרבי ואמר: "וכי שייך יותר גלות מזה, שאנו עומדים על פתחו של בית המקדש, ואין אנו יכולים להיכנס!..."

היצר הרע
שהוא
השונא הכי
גדול שלנו,
אל תעשה
אותו לחברך

איך אפשר לקיים את כל תרי"ג המצוות

בדף היומי (דף ע"ה ע"א) למדנו שהגמרא דורשת: "אמר קרא ואהבת לרעך כמוך – ברור לו מיתה יפה".

מדברי הגמרא אנו צריכים להוציא לעצמנו מוסר השכל, שהרי מדובר כאן באדם שעבר עבירה ובית דין באים לתת לו עונש מיתה, ועם זאת מצד ואהבת לרעך כמוך אנו חייבים לחפש לו מיתה יפה, על אחת כמה וכמה כשמדובר באדם חי שאנו צריכים לאהוב אותו ולעזור ולסייע לו במה שאפשר...

הגמרא במסכת שבת (דף ל"א) מדברת מענין זה, וכך מסופר שם:

"שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמיא, אמר לו, גידני על מנת שתלמדני כל התורה כלה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבגין שבידו. בא לפני הלל, גיריה. אמר לו, דעלך סני לחברך. לא תעביד [מה שעלך שנוי אל תעשה לחברך]. זו היא כל התורה כלה, ואיך פירושא הוא, זיל גמור".

פירוש נפלא על דברי הגמרא כותב בספר בית שמואל: האר"י הקדוש מגלה לנו שכל אדם מ ישראל חייב לקיים את כל התרי"ג מצוות, ואם הוא אינו מקיים את כולן עליו לחזור בגלגול לעולם הזה. ושאלת השאלה איך יתכן שאדם יקיים את כל המצוות כולן, הרי ישנן מצוות השייכות רק לכהנים או ללוויים, וישנן מצוות השייכות רק לאנשים או רק לנשים, ישנן מצוות של המלך או של הכהן הגדול וכו', ואם כן לא יתכן שאדם יקיים את כולן?

מיני מתיקה

הפסוק אומר בתחילת פרשת וארא: וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. ותמהים המפרשים הרי אלקים הוא מדת הדין והו"ה הוא מדת הרחמים, אז איך הפסוק מתחיל וידבר אלקים, ומסיים ויאמר אליו אני ה'?

ונקדים את דברי המאור עינים בפרשת לך לך, ח"ל: "ועל כן אמרו רז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה בשמחה, כך יברך ברכה על הרעה בשמחה, כי באמת הכל הוא טובה, אפילו הרע ההוא גם כן לטובה יחשב, כי מצד הצמצום הוא שמצמצם מדת החסד שחפץ הבורא להיטיב לו אחר כך... וכפי הטובה הגדולה שבדעת הבורא ב"ה להביא עליו, כך צריך להיות הצמצום גדול מקודם... וכשמאמין בזה בודאי יברך על הרעה בשמחה כמו שמברך על הטובה, כי זהו התחלת הטובה, ובוה מכליל גבורות בחסדים, והבן, ונעשה יחז"ה הו"ה אלקים שם מלא".

ועל פי דבריו הקדושים חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא הסבר בפסוק הנ"ל, וידבר אלקים, היינו כשיש דינים על אדם רח"ל, כשיש מדת הדין, אם האדם מקבל אותם בשמחה ואומר גם זו לטובה, ומאמין שהכל באמת טובה עבורו, ממילא ויאמר אליו אני ה' – הופך הכל למדת הרחמים, ונשפע עליו רק חסדים ורחמים מן השמים.

עליה אריכות ימים, הוצאת את הכסף לבוא למקום שאין בו שום בטחון...!

סיים היהודי את סיפורו: הדברים שנאמרו בפשטות זעזעו אותי, ומאותו יום התחלתי להקפיד יותר על מצוה קדושה זו של כבוד הורים, והיא היתה בראש מעייני, ובה זכיתי לאריכות ימים!.

(מתוך הפתיחה לשיעור, ערב שב"ק יתרו, דף ע"ז)

מכתב הוד מכ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א

בעזהש"ת, יום חמישי לסדר התייצבו וראו את יְשׁוּעַת ה' – בשלח, חמשה עשר ב'שבט' נוסריקון שלום ב'רכה ט'ובה, ראש השנה לאילנות שנת תשפ"א לפ"ק יתברך מגבהי מרומים, האי גברא רבה, המושלם במעלות רמות, איש האשכולות מלא תהילות, מן שמיא קא זכו ליה לזכות את הרבים בשיעוריו הנפלאים, ובאמרי פיו המתוקים כדבש ונופת צופים, ה"ה הרה"ג המפואר רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, המוציא לאור גיליוני 'מתיקות הדף היומיו'.

אחדשה"ט באהבה. בראש ובראשונה הנני באתי להודות לכם על הגליון הנפלא הזה, שהוא מלא דברי טעם וחפץ, הערות יפות ונעימות לעין, וכל כולו מלא וגדוש בדברי תורה ומוסר, מאמרי חיזוק מבאר החסידות, ושלל דיבורי התחזקות ועידוד המחייב את הנפש, שבאמצעותה יתעלה האדם למעלות רמות ונשגבות, ענינים הנצרכים לדורנו כאוויר לנשימה, וכשמו כן הוא "מתיקות הדף".

והאמת יאמר כי בכל פעם שמביאים לי אותו, הנני שש ושמוח עליו כמוצא שלל רב, כי המה דברים ערבים ונפלאים, וכל מילה ומילה שבו בדקדוק נכתבה. ואכן יותר ממה שכתוב בפנים, ניכר מביני השיטין שבח המחבר והאצילות שבו. ומחמת חביבותא אכתוב כמה מילין זעירין, הן מובא בשמי [גליון וארא] לתרץ קושיית האחרונים על דברי הגמ' [פסחים ע.ח]. 'אומר סלע זו לצדקה בשביל שחיה בני או שאהיה בן העולם הבא ה"ז צדיק גמור'. ולכאורה למה הוא נקרא צדיק גמור, הרי יש לו בזה נגיעות ופניות לטובת עצמו, ומה אויזה צדקות יש כאן, ואמרת בדרך רמז לפרש [שפת חיים' ג, נט], שמה שאמרו חז"ל ה"ז צדיק גמור, כוונתם לומר שפירושו "א געענדקטער צדיק", דהיינו צדיק נגמור, שכאן כלה ונגמור לו זכות זו של מצוה זאת, כיון שעושה זאת לסיבה כל שהוא, ובגין כך חסר לו הרווח הנצחית שבזה.

והבאתם עוד ממה שהוספתי לומר, שנראה לי יותר מה שמתרצים, שהיה כתוב ריה זה צד' גמור' עם מרכאות למעלה, דהיינו 'צדקה גמורה', אולם המדפיס טעה בזה ומילא את האותיות לפי מה שחשב שהמילה היא 'צדיק גמור', עקב כך כיון דזה לישנא דתמיהה גמ' כנון זו, וגם מכח הקושיא לדעיל, ומעתה כיון שיש כאלו שחידוש הוא להם לומר כך, שנפל טעות כזה בגמרא [הגם שאין זה כ"כ נפקא מינה לדינא], והיות וכל מטרטנו והיותנו בעולם הזה היא לברר את האמת שבכל דבר בבהירות הדעת, אשר על כן אשתדל ליישב את דעתם ולקרב הדבר אל השכל כאשר עם לבבם, להבין ולהשכיל, ולהשמיע שאכן כך הם פני הדברים, ותהיה לנו לתועלת רבה להשיג ולראות שאין כאן כל חידוש לומר כן וכפי האמור. והענין בזה הוא כי פעמים רבות נשתרבו טעותים כגון אלו על ידי המדפיסים במשך כל השנים, וזאת משום שבדפוסים הגמ' הקודמים מלפני כמאה שנה, היו יותר רגילים לכתוב באופן של ראשי תיבות, כך שלא אחת ולא פעמיים ושלוש, המדפיסים האלו שלא היו נמנים בין התלמידי חכמים, מלאו את החסרון של המילים כפי קוצר שכלם הקט וכלי התבוננות יתירה, וכתוצאה מכך נשתרבו כמה טעותים של תיבה או כמה תיבות בש"ס על ידיהם, וכפי מה שעינינו הרואות, וכל בר בר יבין את זאת. ומי כעמו ישראל, שעל גבי טעותים אלו בונים ומפלפלים לפוליס שונים, ואכן אנו רואים כמה חשיבות יש אפילו לאות אחת, שבכוחה לשנות את פשר הדבר לכאן או לכאן, עד שעושים מאמרים רבים וטובים ומעניינים, לתרץ כל דבר על אופניו בטוב טעם ודעת, ושעל ידם מתרבה כבוד שמים לפרש הענין בכל מיני אופנים. וכדי לסבר את האוזן באמיתת דברינו להמתיק הדברים, נפרט כמה דוגמאות אחדים בענין זה.

הנה בגמ' [יבמות טז.]: 'אמר להם [רבי דוסא לרבי יהושע] וכו', אח קטן יש לי, בכור 'שטן' הוא'. פירש"י חריף ועומד על שמיעתו ועושה. ויש מקשים על זה, האין קורא אותו רבי דוסא בן הרכינס בשם מושפל כזה של שטן, והאם אין בדיבורו זה לשון הרע או מוציא שם רע. (ובפשטות י"ל כי הרי יש שטן של קדושה ושטן של הקליפה מהסט"א, כמבואר בספרי המקובלים, וכונתו היה שהוא תקיף בדעתו על צד הקדושה). ואולם עיין בהקדמה של העין יעקב [ווילנא] שכתב, שהסתמך על הגירסא של המדפיסים בספרד, וסומך עליו כיון שלא שלטה בו טעות הדפסה [כמו בהדפסת אשכנז], ואכן בעין יעקב הגירסא היא "שנון", והביאור בזה נראה, שסיבת הטעות בדפוס שלנו, הוא מפני שלא היה כל כך מוקף גויל בין הנו"ך ובין הווא"ו של 'שנון', לאחר שנתחברו האותיות על ידי מעט דיו ובדומה לו, והיה נראה אצלם המילה שטן, כי האותיות "נו" כשמחברים יחדיו נראים לעין כמו אות ט', גם ברש"י מסתבר לומר שהיה לו הגירסא הנכונה 'שנון' שהוא הפירוש חריף, וכמו שפירש הערוך (ערך ש"ן) מלשון שנון היינו חריף. [ואכן זאת יאמר שאף אם נאמר שפירוש, בעל שיניים גדולות, כבר כתב באוצר הגאונים שאין זה כינוי של גנאי, וכי כך היו רגילים בבבל לקרוא, אף בזמן הגאונים לכל מי ששיניו גדולות].

ואתן דוגמא גם בדברי רש"י בכגון דא, והוא במתני' [שבת לד. ג] דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה, עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר. וברש"י עשרתם – פרות האילן. וכל המעיין שם ברש"י תמה יתמה, שהרי גם את הירקות מעשרים, ואכן ב'אור זרוע' שהוא תלמיד מובהק של רש"י והיה לו כתב ידו, כתוב שם 'פירות האילן', [דהיינו פירות הנמצאים בביתו], זאת אומרת שהטעות נשתרבה כאן, לפי שהיה כתוב פירות הא', והמדפיס טעה וחשב שזה ראשי תיבות של האילן, או שחשב שזה י"ד.

ועל פי דברינו יובן היטב כיצד ואין משתרבים טעותים מעין אלו, וזאת כי כאמור המדפיסים לא היו כל כך תלמידי חכמים ונבונים היודעים לדייק ולכוין לאמיתת פני הדברים, וכתבו כפי שהיה נראה להם בהשקפה ראשונה בלי עיון בעומק הדברים, כדי למלאות המילה ובלי מחשבה כהוגן.

ובאותו סגנון יש לומר ולתרץ שמה שכתב המשנה [ראש השנה ב.] 'באחד בשבט ראש השנה לאילן' וכו' ולא כתוב 'לאילנות' לשון רבים, כמו שאר דברים שמונה המשנה – למלכים ולרגלים לשמיטין וליובולות וכו', שהוא מחמת טעות המדפיס שהיה כתוב לאי', ולא ידע דקדוק לשון מה היא.

ואכן כל זאת אינו שולל את האמת, שגם במילים שלימות יש סוגי גירסאות לרוב וכידוע להלומדים, ולפי דרכנו למדנו שאפילו על חצי אות החילוק בין ו' או י', כותבים הרבה דברי תורה ומאמרים לאין שיעור. ומידי דברי בו זכור ואזכרו עוד מענין לענין, ממה שאמרו חז"ל [ברכות יט.]. 'אם ראתי ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה, שמא סלקא דעתך אלא ודאי עשה תשובה'. ורבים הם השואלים מה היה ההוי אמינא של הגמ', הרי פשוט הוא הדבר שת"ח שעשה עבירה ח"ו, תיכף ומיד יחזור בתשובה שלמה, והיה כאלו שרצו לומר שנשתרבו כאן איזה טעות, אך לעומת זה בא חכם אחד לומר, שאין כאן שום טעות, רק שהניגון הולך אחרת, ומקום הנקודה היא אחר תשובה, ולא אחרי המילה ביום, והיינו דאמר רבא אם ראתי ת"ח שעבר עבירה בלילה, אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה, דהיינו אל תחשוב עליו שרק 'שמא' עשה תשובה, כלומר שיהא ספק אצלך אם עשה תשובה או לא, כי בודאי עשה כבר תשובה, וזהו ההמשך בגמ' כי שמא סלקא דעתך, לא, הרי ודאי עשה תשובה.

ומעתה חושב אני, שאחר האריכות זאת, מובן הדבר לאשורו, ואני על משמתי אעמודה לומר שמסתבר יותר שנתחלפה המילה מצדקה לומר צדיק, ואין כאן מילתא דתמיהה לומר כך כלל. ומה שלעני"ד נראה כתבתי. והשי"ת יהא בסעדיכם לעלות בקודש מעלה מעלה, ולהפיץ מעיינותיכם חוצה, לתועלת בני ישראל כאוות נפש, ונפש הדושה"ט.

אברהם חיים אלימלך גראס, מתולדות משה

כל זה המעט רשמתי להראות גודל חשיבות הגליון אצלי